

Temaområdet KULTUR

Rapport høsten 2006

Innledning

Denne rapporten omhandler den del av virksomheten innenfor temaområdet Kultur som er initiert av temaleder (del I). Den inneholder også temaleders vurderinger av virkefeltet (del II) inklusive muligheten for å påpeke strategiske satsningsområder på nåværende tidspunkt. Rapporten presenteres for styringsgruppen (UiSs Toppledergruppe) innen utgangen av 2006.

Styrets beslutning om å opprette 6 tematiske satsningsområder har hatt som mål å styrke forskningen ved Universitetet i Stavanger innenfor disse områdene. Ettersom organisasjonsstrukturen har hatt en klar forankring i studieprogrammene, er det viktig av forskningsvirksomheten kan operere uavhengig av den øvrige organisatoriske ordningen. Etableringen av temaområdene med selvstendige rammebudsjetter, er derfor et viktig grep i arbeidet med å styrke forskningsvirksomheten ved Universitetet i Stavanger. Det er særlig to typer aktiviteter som temalederne har fått et særlig ansvar for; initiere til økt forskningsvirksomhet gjennom bruk av ulike incentivmidler, og initiere til økt vitenskapelig produksjon innen de ulike fagområdene. Det er et mål å etablere flere og sterkere forskningsgrupper/ forskerfellesskap som kan bli relevante søkere i forhold til større nasjonale og internasjonale finansieringskilder (Norges forskningsråd/ EU/Nordiske forskningsfond).

Del I Arbeidsområder

- 1 Søknad om å bli vertsinstitusjon for et nytt Nasjonalt senter for kunst og kultur i opplæringen.**
- 2 Kartlegging av kompetanseområder og kompetansepersoner**
- 3 Kartlegging av finansieringskilder for kulturforskning**
- 4 Gjennomføring av kollegasamling om kulturforskning**
- 5 Utlysning og tildeling av incentivmidler for 2006**
- 6 Kartlegging av vitenskapelig publisering i ulike tidsskrift**
- 7 Informasjonsspredning**
- 8 Planlegging av kulturforskningsseminar i februar 2007**

1 Nasjonal senter for kunst og kultur i opplæringen.

Kunnskapsdepartementet inviterte 15.mai 2006 alle universiteter og høgskoler til å søke om å bli vertsinstitusjon for et nytt Nasjonalt senter for kunst og kultur i opplæringen. Søknadsfristen var 15.august. Nyoppnevnt temaleder for Kultur fikk oppdraget med å utforme søknaden og i perioden frem til 15.august ble det avholdt en rekke møter og samtaler med ulike fagpersoner i svært mange fagmiljø. Dette avdekket en stor interesse for opplæringsdimensjonen innen kunst og kulturfagene. Ved vår presentasjon for departementet og Utdanningsdirektoratet 9.oktober var UiS representert ved prorektor og temaleder. Forundringen var meget stor (også ved de andre større institusjonene) da statsråden kunngjorde at Høgskolen i Bodø skulle bli senterets vertsinstitusjon.

2 og 3 Kartlegging av kompetanseområder, kompetansepersoner og finansieringskilder

I dette arbeidet ble dr.theol. Ola Tjørhom engasjert som seniorrådgiver (1/2 stilling i 6 måneder fra 1.oktober 2006). En første rapport om finansieringskilder for kulturforskning ble distribuert til mail-listen ultimo oktober 2006. Arbeidet med å kartlegge kompetanseområder og –personer har vist seg å være ganske komplisert. Det skyldes i hovedsak at det innen kulturområdet i liten grad er etablerte forskergrupper; det er for det meste enkeltstående forskere, og oversikter over deres forskningsområder er lite tilgjengelig (f. eks fra instituttledere og lignende). Arbeidet med søknaden om å bli vertsinstitusjon for Nasjonalt senter for kunst og kultur i opplæringen avdekket en del kompetanseområder, men også at forskningsvirksomheten og vitenskapelig publisering ikke står spesielt sterk på en del områder.

4 Kollegasamling om kulturforskning

17.oktober 2006 ble det avholdt en kollegasamling om kulturforskning på Hotel Atlantic hvor 50 var påmeldt. Her ble det gitt orienteringer om satsningsområdet, incentivmidler og enkelte forskningsprogrammer, og det ble åpnet for frie vitnesbyrd/annonsering av prosjekter. Tilbakemeldingene fra deltagerne har vært meget positive og hittil ukjente muligheter for samarbeid ble avdekket.

5 Utlysning av incentivmidler

Utlysning av incentivmidler gitt til alle vitenskapelige ansatte i september og med en ny orientering om Kulturforskning ved UiS pr.10.10.06. Det var i utgangspunktet ingen søknadsfrist knyttet til utlysningen og det var også åpent for å søke om midler både for 2006 og 2007. Det er kommet inn søknader for begge årene, og på grunnlag av disse søknadene er det tillyst en nye søknadsfrister for 2007 (15.januar og 25.mai 2007), hvor det også vil bli gitt nærmere rede for hvilke opplysninger som det er relevant å ta med i slike søknader. For oversikt og vurdering av søknader for 2006 vises til del II Vurderinger.

6 Kartlegging av vitenskapelig publisering i ulike tidsskrift

En gjennomgang av UiS-ansattes publiseringer i vitenskapelige tidsskrift (på nivå 1 og 2) i de siste tre årene viser at våre ansatte er representert i om lag 5% av de akkrediterte tidsskriftene for vitenskapelig publisering innen kultur- og humanioraområdet. Det er derfor naturlig å vurdere tiltak for å øke UiS-ansattes andel i forhold til slike tidsskrift. Det planlegges derfor et seminar våren 2007 hvor aktuelle tidsskrift (redaktører) blir invitert sammen med relevante faggrupper ved UiS til diskusjon og informasjon om relevant artikkelskriving.

7 Informasjonsspredning

Informasjonen om kollegasamlingen 17.oktober gikk ut til alle vitenskapelige ansatte ved UiS. I etterkant har listen over påmeldte, supplert med faglige ledere og andre interessenter, dannet basis for den informasjonsspredning som har benyttet mailsystemet. I tillegg har temaleder vært på lunsjmøte på SV-fakultetet (17.oktober), og holdt foredrag i Forum for historie, kultur og samfunn 22.november 2007.

8 Planlegging av kulturforskningsseminar i februar 2007

12.-13.februar 2007 planlegges et seminar om Kulturforskning – teorier, metoder og aktuelle strømninger, med følgende innledere Arnfinn Bø-Rygg, Tor H. Aase, Mary Miller, Ellen Mortensen, Ingunn Sira Myhre. Det er også avsatt tid til orientering om å skrive gode prosjektsøknader, samt presentasjon av prosjekter ved UiS.

Del II Vurderinger

- 1 **Eksterne kulturforskningsprogram**
- 2 **Eksterne samarbeidspartnere**
- 3 **Doktorgradsprogram**
- 4 **Interne forskningsressurser**
- 5 **Bruk av incentivmidler 2006**
- 6 **Bruk av midler 2007**
- 7 **Strategiske forskningsprogram**

1 **Eksterne kulturforskningsprogram**

1.1 EUs 7.Rammeprogram for perioden 2007-2013

I EUs 7.Rammeprogram er det innenfor tema 8: Socio-Economic Sciences and the Humanities, en rekke aktivitetsområder som er beskrevet på en slik måte at det er relevant for ulike fagmiljø ved UiS å vurdere deltagelse i prosjekter. Det vil nok være mest relevant i første omgang å sikte seg inn som partner og ikke som leder av slike prosjekt, da det er viktig med vel fungerende nettverk for å få på plass et vellykket EU-prosjekt. Det vil komme en utlysning av dette programmet like før jul og basert på de foreløpige beskrivelsene er det særlig følgende underpunkter som bør kunne finleses av UiS-forskere:

- Activity 2 - Area 2 – Topic: Migration, ethnicity and integration.
- Activity 3 – Area 2 – Topic: Changes in consumption.
- Activity 3 – Area 3 – Topic: Changing perceptions of cultural differences in European societies
- Activity 3 – Area 3 – Topic: Coexistence of different cultural identities.
- Activity 5 – Area 2 – Topic: Culture heritage in the context of European diversities and commonalities
- Activity 5 – Area 2 – Topic: Definitions and perceptions of identities
- Activity 5 – Area 2 – Topic: Language, the arts and religions – bridging gaps between people
- Activity 5 – Area 2 – Topic: Role of media and popular culture in Europe

På Forskningsrådets presentasjonsseminar om det 7.Rammeprogrammet 13.november 2007 var det interessant å merke seg dr. Angela Liberatore, Scientific Officer, SSH-Programme, sine uttalelser om at begrepet “kreativitet” nå syntes å kunne komme inn i programteksten for tema 8 (etter mange års fravær). Hvordan dette vil materialisere seg blir neppe tydelig før selve utlysningen (antatt dato: 22.desember 2007).

1.2. Nytt kulturforskningsprogram i Norges Forskningsråd 2008-2012

Forskningsrådet inviterte i vår til å komme med innspill i forbindelse med utviklingen av et nytt Kulturforskningsprogram. Det er kommet inn om lag 50 innspill (tilgjengelig på Forskningsrådets hjemmeside), hvorav to fra UiS (HUM og IKMS). Etter at en ressursgruppe (utpekt av Forskningsrådet) har gått igjennom innspillene vil en Programskisse legges frem ca. januar 2007, også på nettsidene for mulig kommentarrunde, før et nytt Programstyre oppnevnes vinteren 2007. Programplanen forventes i første halvdel av 2007 hvoretter kommer en utlysning med søknadsfrist 28.november 2007. Oppstart for innvilgende prosjekter blir da vinter/vår 2008.

En gjennomgang av innspillene viser til dels store variasjoner i synet på hvor stramt programmet bør utformes og hva som bør være de sentrale temaer i et slikt program. Det er likevel relevant å anta at ettersom det nåværende programmet var klart siktet mot kulturalytiske problemstillinger, vil det nye programmet kunne ha et noe annet fokus, selv om den grunnforskningsorienterte kulturalysen også vil få plass i det nye programmet. Det som synes felles i forslagene er ønsket om å fremme en humanistisk preget kulturforskning, vekt på tverr- og flerfaglighet, nødvendigheten av et historisk perspektiv, og muligheten av å prioritere forskningens gjenstandsområder og tema. Det kan virke som mange av innspillene lar seg forene med områdebetegnelser som Estetiseringsprosesser i kultur og samfunnsliv, Kunstuttrykkenes mediering og materialitet, Kulturarv, resepsjon og overføringsproblematikk.

Forskningsrådet ønsker tydeligvis å profilere et program også for humaniora, ikke bare gi fri prosjektstøtte, men samtidig er det også klart at det nye kulturforskningsprogrammet vil komme til å være uavhengig av det 7.Rammeprogrammets profileringer (som alle har som overordnet mål å bidra til vekst i EUs medlemsland). Det er derfor av stor betydning at UiS-forskere følger opp de signaler som kommer om innholdet i det nye kulturforskningsprogrammet, slik at det kan etableres forskergrupper og prosjekter med utgangspunkt i vår kompetanse i det nye programmet. Programmet vil ha en ramme på 15-16 mill pr. år.

Forskningsdekanene ved tre fakultet ved Universitetet i Oslo har arbeidet med et stort humanistisk forskningsprogram (KODE; Kompetanseutvikling og Deltagerarenaer) og var i den forbindelse på besøk ved UiS tidligere i høst. Et slikt stort program (100 mill. pr.år) vil i utgangspunktet komme fra en annen divisjon (Innovasjon) enn Kulturforskningsprogrammet (Vitenskap) i Forskningsrådet. Det er noe uklart hvor langt dette forslaget er kommet en konkretisering, men det har ikke umiddelbar innvirkning på utformingen av kulturforskningsprogrammet.

1.3 Andre eksterne forskningsprogram

Som det fremgår av rapporten om mulig finansieringskilder for kulturforskning, er det en rekke institusjoner (særlig i Nordisk sammenheng) som gir bidrag til kulturforskning. Dette er midler som krever mindre nettverk enn innen EU-prosjektene, og bør være attraktive for mange fagmiljø.

2 Eksterne samarbeidspartnere

2.1 Andre universiteter og forskningsinstitusjoner

I likhet med svært mye av forskningsaktiviteten innen kulturområdet, er også samarbeidsrelasjonene svært ofte basert på enkeltpersoner relasjoner. Det er en styrke i denne type relasjoner som er verd å ta vare på, men denne styrken trenger ikke å bli ødelagt, selv om en hever blikket og skaffer seg oversikt over de ulike fagmiljøene og institusjonenes sterke sider. En slik institusjonalisering av nettverk er nødvendig for å kunne utvikle gode tverr- og flerfaglige nettverk/prosjekter, noe som igjen er en forutsetning for visse typer forskningsfinansiering. Mulighetene for økt vitenskapelig publisering vil også kunne bli større ved en større åpenhet/informasjon om gode faglige relasjoner til andre universiteter og forskningsinstitusjoner.

2.2 Lokale samarbeidspartnere

Det er behov for å knytte IRIS-kompetansen nærmere UiS-kompetansen også innen kulturforskningen. Konkrete prosjekter som Stavanger 2008-prosjektet er en start som bør

videreutvikles. Det er ellers relevant for flere fagmiljø innen satsningsområdet Kultur å ha et tett samarbeid med Arkeologisk museum og deres samlinger og kompetanse. Tilsvarende vil det for enkelte fagmiljø være relevant materiale å hente i Norsk Lydinstituttets samlinger av lydfestet materiale. Utvandrersenteret vil også i noen sammenhenger være en viktig samarbeidspartner.

3 Doktogradsprogrammer

3.1. Eksisterende doktorgradsprogramer

I forhold til de eksisterende doktorgradsprogrammene er det programmene innen Spesialpedagogikk og Ledelse som delvis har tematiske områder som er relevante innen kulturforskningen. Grenselinjene mellom hva som faller inn under disse programmene kan være vanskelig å trekke (er klasseromsforskning med fokus på kulturen i klasserommet kulturforskning eller pedagogisk forskning?). Men ingen av programmene kan sies å dekke de sentrale kompetanseområdene for det tematiske satsningsområdet kultur på en tilfredsstillende måte.

At UiS nå har fått anledning til å tildele dr.philos. graden åpner en del muligheter for forskere innen humaniora som tradisjonelt har benyttet denne arten av doktorgrad. Dette må likevel ikke bli noe hvileskjær i utviklingen av nye doktorgradsprogram med tematiske spissinger innen kulturforskningsområdet.

3.2 Nye doktorgradsprogram

Arbeidet med å få etablert et doktorgradsprogram innen lesevitenskap vil representere et viktig fagområde innen kulturforskningen, og mulighetene for å knytte til seg andre fagmiljø med fokus på resepsjonsforskning (både innen lesing og musikk) vil kunne gi et godt grunnlag for utvikling av tverr- og flerfaglige prosjekter.

I fakultetets innspill til det nye kulturforskningsprogrammet, ble fokus satt på kulturutøveren som et slags knyttingspunkt mellom den kunnskapsoppbygging som etablerer kulturaktøren (og hans/hennes profesjonalitet), de ressurs- og arbeidsvilkår som eksisterer for ulike kulturarbeidere, og den formidlingsvirksomhet som kulturarbeideren har et samfunnsansvar for. Et slikt program vil være velegnet for å etablere en nasjonal forskerskole knyttet til denne type problemstillinger og litt avhengig av hvordan Forskningsrådets nye kulturforskningsprogram blir utformet, kan det være aktuelt å videreutvikle et slikt perspektiv.

Arbeidet med å etablere nye doktorgradsprogram må bygge på den faglige kompetanseutvikling som kan avleses av etableringen av nye mastergrader. Innenfor det tematiske satsningsområdet kultur er det et stort behov for en konsolidering og spissing av kompetansen for å etablere gode studieløp fra bachelor via master til doktorgrader. Det er derfor relevant også å bruke ressurser knyttet til ulike fagmiljøes utviklingsplaner også på etablering av et godt masternivå, særlig når dette på sikt legger til rette for utvikling av nye doktorgrader/forskerutdanninger.

4. Interne forskningsressurser

Arbeidet med å kartlegge de interne forskningsressursene i form av en oversikt over kompetanse/forskningsområder hos den enkelte vitenskapelige ansatt, er til dels en meget komplisert affære. Særlig innen humaniora har det vært tradisjon for å betrakte sine

forskningsprosjekter som så unike at enhver kategorisering og tematisk bås plassering oppfattes som en uforstandig voldtekt på den meningsstruktur prosjektet forsøker å avdekke. Ikke desto mindre viste f. eks kollegasamlingen 17.oktober at det var mulig å samles og snakke om sine prosjekter på måter som bidro til å etablere nye konstallasjoner. Det kan derfor synes viktig i arbeidet fremover å etablere ulike arenaer hvor enkeltforskerne kan møtes på en nøytral arena, men hvor likevel et mål med sammenkomsten er å legge til rette for nye konstallasjoner mellom fagområder og fagpersoner.

En gjennomgang av Bibsys-katalogen viser at det er en rekke forskere ved UiS som enkeltvis har en betydelig forskningsproduksjon. I mange tilfelle finnes det også et faglig nettverk utenom UiS/Norge som denne enkeltforskeren har bygd opp og som fungerer som hans/hennes forskergruppe. Denne type nettverk bør styrkes og en bør også undersøke mulighetene for å involvere andre UiS-forskere i disse nettverkene.

Etableringer av Sentre er som oftest et utslag av felles forskningsstrategi blant en gruppe forskere, og det er flere slik eksempler ved UiS. I noen grad er aktiviteten ved slike sentra også innenfor det tematiske satsningsområdet Kultur, slik som tilfellet er med Lesesenteret og til en viss grad Atferdssenteret. Arbeidet med å etablere SEMIS; Senter for migrasjon og interkulturelle studier, er en foreløpig nyskaping som ennå trenger noe tid og ressurser for å kunne realiseres.

Nettverk for feministisk teori og kjønnsforskning er etablert og vil kunne bidra til aktuelle perspektiver innen en rekke forskningsområder særlig innen kulturforskningen.

I etterkant av Kollegasamlingen 17.oktober, er to forskergrupper under etablering. Den ene er et samarbeid omkring kulturelle aspekter ved to måltider (henholdsvis det institusjonaliserte barnehagemåltidet og det merkantile restaurantmåltidet). Her skimtes en viss overlapp med temaområdet Mat, og prosjektets videre utvikling vil avgjøre hvem som skal ta hovedansvaret for den videre oppfølgingen.

Den andre gruppen er i hovedsak knyttet til Institutt for medier, kultur og samfunnsfag, hvor deres felles tematiske fokus er på Stedet og urbaniseringsprosesser. Denne gruppens arbeid vil kunne ha innvirkning på utviklingen av det nye masterprogrammet i kunst og kulturvitenskap (på SV-fakultetet), men har også klare berøringspunkter med Tek-Nat sine utdanninger i Byplanlegging og Urban design.

5 Bruk av incentivmidler 2006

I løpet av høsten er det kommet i alt 16 søknader om støtte (incentivmidler) av ulik art. Om lag halvparten av søknadene vil bli vurdert i forhold til bevilgningen for 2007, mens den andre halvparten er behandlet og delvis innvilget i 2006. Som det fremgår av Vedlegg 2 Oversikt over søknader om incentivmidler og tildeling for 2006, oppfattes incentivmidlene som muligheter for støtte i form av;

- Reisetøtte (enten at UiS forskere reiser ut eller at eksterne forskere inviteres til UiS)
- Seminarstøtte/Publiseringstøtte i tilknytning til konferanser/seminarer
- Støtte til internseminar for etablering av forskergrupper og forskningsprogram

Etablering av nettverk er viktig i utviklingen av forskergrupper, men kravet om samtidig å ha et forskningsprogram for den aktuelle virksomheten vil bli sterkere neste år. Tilsvarende vil arbeidet med etableringsseminarer måtte ha et klart mål om å utvikle et forskningsprogram, en

forskningsprofil, et forskningsprosjekt for den aktuelle faggruppen, for at støtte skal kunne gis. Det har i 2006 ikke vært brukt midler direkte knyttet til arbeidet med å øke andelen i vitenskapelige tidsskrifter, men arbeidet vil bli intensivert i 2007.

6 Bruk av midler for 2007

Disponeringen av midler for 2007 vil måtte skje i samråd med aktuelle instituttledere og dekaner, slik at en sikrer best mulig bruk av de felles ressurser som her skal forvaltes. Temaleder vil (fortsatt) ha jevnlig kontakt med de ulike ledere, samtidig som midlene i satsningsområdet skal kunne være raskere å fordele sammenlignet med de budsjettrelaterte midler som institutt og fakultet må forholde seg til. Denne kontakten vil i hovedsak være av informativ art, men for større satsninger (til forskergrupper) vil det være naturlig med en avklaring med aktuelt fakultet/institutt før beslutning om bevilgning foretas av temaleder.

- I disponeringen av midlene for 2007 vil det fortsatt være relevant å ha en lav terskel for igangsettingstiltak (av typen interne seminarer, nettverksbygging og lignende).
- Kravet om å utvikle forskningsprogrammer, -profiler eller –prosjekter vil bli forsterket. Det er ønskelig å kunne gi etablerte forskningsgrupper en rundsum i støtte som gruppen selv kan fordele på de tiltak som de mener kan gi best uttelling i forhold til de forskningsprogram gruppen har utviklet.
- Arbeidet med å øke UiS ansattes andel av tellende vitenskapelige publikasjoner vil få særlig oppmerksomhet bl.a. gjennom seminarer hvor relevante faggrupper får mulighet for å møte aktuelle fagtidsskrift og bokforlag, og ellers initiere kollegaveiledning i skriving av artikler.
- Ut ifra den spesielle kultur som kulturforskning har operert innenfor, kan det være aktuelt å avsette deler av bevilgningen til (rene) grunnforskningsprosjekter.
- Etersom både EU og Forskningsrådet kommer med nye rammeprogram som kan være aktuelle for den kompetanse som UiS forskerne har, vil det være et særlig fokus på disse programmene relevans for våre forskere, og det kan være relevant å gå inn med støtteordninger for etablering av den type forskernettverk som disse programmene krever.
- Det kan også være relevant å disponere noen midler til assistenter/engasjementer i forskningsprosjekter som har en (ekstern) finansiering, og hvor det melder seg behov som ikke var relevant å planlegge i søknadsperioden.
- Støtte til seminarer/konferanser vil kun bli gitt som delfinansiering, fortrinnsvis for å generere annen ekstern finansiering.

7 Strategiske forskningsprogram

Arbeidet med søknaden om å bli vertsinstitusjon for Nasjonalt senter for kunst og kultur i opplæringen, avdekket en mangeartet aktivitet som delvis bør kunne kanaliseres i retning av forskningsprosjekter innen kulturforskningen. Ut i fra den bruk av FoU-tid som har vært dominerende i deler av UiS vil mange prosjekter kunne knyttes opp til våre profesjonsutdanninger. I så måte er det behov for prosjekter som særlig fokuserer på relasjonen praksis – kunnskapsformidling - samfunnsansvar (en relasjon som delvis blir omtalt som Community – Campus – Partnership).

På Kollegasamlingen 17.oktober 2006 ble det også informert om ulike prosjekter som er i gang, er i oppstartsfasen. Arbeidet med å skaffe en oversikt over disse og andre forskningsprosjekter vil forhåpentligvis være avsluttet i løpet av første kvartal 2007 og en drøfting av mulig forskningsprogram – profiler, -prosjekter, vil derfor først kunne presenteres ultimo mars 2007.

Denne foreløpige listen er derfor ufullstendig og innspill vil bli mottatt med stor velvilje. I den forbindelse minnes det om søknadsfristene for incentivmidler 2007 er 25.januar og 25.mai. Med de forbehold som er tatt i forhold til listens ufullstendighet vil vi her peke på følgende temaer/grupperinger som kan være utgangspunkt for forskergrupper og ulike forskningsprogrammer innen temaområdet Kultur:

- Nettverk for feministisk teori og kjønnsforskning
- Leseforskning/Literacy-miljøet (inkludert resepsjons/interpretasjonsforskning i musikk)
- Urbanitet/produksjon av steder
- Migrasjon og interkulturelle studier
- Kulturutøveren
- Stemmer i det offentlige rom
- Religion byen Stavanger
- Estetiske læringsprosesser
- Endringer i det estetiske feltet
- Kompetanseutvikling og deltagelsesarenaer
- Estetikk og teknologi
- Medier og mediering

Det vil være viktig å kunne knytte de fleste forskningsprogrammene til våre utdanninger på master og ph.d - nivået, med tanke på å få styrket forskerutdanningen ved UiS. Det synes også klart at en del prosjekter vil kunne arbeide på tvers av temaområdene i tillegg til at de er tverrfakultære. I første omgang er det kanskje mest realistisk å få etablert forskergrupper som vil ha base i ett institutt/studieprogram. Det må likevel ikke forhindre interesserte personer til å ta kontakt i forhold til et tema/prosjektområde, enten direkte til aktuelle kollegaer eller via temaleder. Å etablere eventuelle videre koblinger til andre forskergrupper, vil være en oppgave for temaledere og forskningsdekaner.

Stavanger primo desember 2006

Per Dahl
Temaleder Kultur

Vedlegg: Mulige finansieringskilder og nettverkssteder for kulturforskning

Vedlegg 1 Mulige finansieringskilder og nettverksplasser for kulturforskning

KULTURFORSKNING VED UIS – LISTE OVER MULIGE FINANSIERINGSKILDER OG NETTVERKSINSTANSER.

I. Innledende merknader

- For noen vil denne listen stort sett inneholde gammelt nytt, for andre kan den gi ny *hjelp med sikte på finansiering av forskningsinitiativ så vel som nettverksbyggende tiltak*. Vi ber i alle fall om at dette notatet blir sirkulert så vidt som overhodet mulig.
- Vi vil forsøke å *oppdatere listen* løpende. Disse oppdateringene vil bla. være basert på tilbakemeldinger fra dere som arbeider innenfor de aktuelle feltene ved UiS. Dette er kun ment som et første innspill som må utdypes og videreutvikles ved felles innsats.
- De instansene som føres opp nedenfor har *varierende relevans og fokus*. Dere må derfor selv avgjøre om det vil være hensiktsmessig å etablere kontakt og søke om midler – med utgangspunkt i den informasjon som er tilgjengelig på nettstedet mv. Når det gjelder økonomisk støtte, vil det ofte dreie seg om tilskudd til forprosjektering og nettverksbygging – mht. større beløp må en tenke i retning av NFR og event. EU. Nyttige opplysninger vil det imidlertid være mulig å finne hos alle de flg. instansene.
- Generelt er tendensen i dag at forskningsmidlene konsentreres til NFR og EU. Det finnes imidlertid fortsatt andre muligheter. (Pdes. bør vel et universitet melde seg på med søknader til EU's 7 rammeprogram. Pdas. vet jeg av egen erfaring at dette kan være et svært langt lerret å bleke – uten et godt og omfattende nettverk vil sjansen her være minimal. Resultatet av dette kan bli en type forskere som er dyktige til å skaffe penger, men knapt like dyktige til å forske.) Alt i alt kan det være gunstig å orientere seg i retning av det som fortsatt finnes av *nordiske midler* og tilsvarende nettverk.
- Min erfaring er for øvrig at gode forskningsinitiativ ofte/som oftest lar seg finansiere. *Grunnleggende forutsetninger* i denne forbindelse er imidlertid klare – og fruktbare – problemstillinger, overkommelige og realistiske prosjekter (prosjekter blir sjelden mindre i arbeidets løp), velkvalifiserte forskergrupper/nettverk – og kreativitet.

II. Norges forskningsråd

II.1 Humaniora – og for så vidt også samfunnsfaglig forskning – kommer fortsatt relativt sett dårligere ut innenfor NFR. Samtidig er det ingen vei utenom forskningsrådet, i hvert fall ikke når det gjelder større prosjekter og forskningsmessige satsinger.

II.2 NFRs nye program for kulturforskning (KULFO)

I vår sammenheng har dette programmet spesiell relevans. Det vil avløse den nåværende programsatsingen på dette feltet, som utløper i 2007. Målet er at en endelig programplan skal være klar våren 2007, at første utlysning av forskningsmidler vil finne sted omkring sommeren 2007 og at programmets formelle oppstart vil skje i

begynnelsen av 2008 med en tidsramme på 5 år. Bortsett fra visse mer eller mindre håndfaste rykter (kulturelle integrasjonsprosesser, Europa osv.), vet vi vel enda lite om programmets tematiske fokus. Men det vil neppe bli så bredt anlagt som forgjengeren. Mye kan også tyde på at kulturalytiske innfallsvinkler vil bli prioritert. Uansett – en viktig målsetning med UiS' pågående satsing på dette feltet må være å få fram så mange gode NFR-søknader som mulig. Utviklingen her må derfor følges nøye.

II.3 Andre aktuelle NFR-programmer

Generelt sett vil flere programsatsinger som berører feltet kulturforskning utløpe i 2007. (Dette gjelder bla. program for kjønnsforskning.) Flere av disse satsingene vil imidlertid bli videreført innenfor nye rammer – også her gjelder det å følge godt med. Av løpende programmer som kan være relevante, nøyer jeg meg med å nevne flg. tre:

- Internasjonal migrasjon og etniske relasjoner (IMER), 2005-10.
- Demokrati, styring og regionalitet (DEMOSREG), fra 2005.
- Praksisrettet FoU i grunnopplæring og lærerutdanning (PRAKSISFOU), 2006-09.

II.4 Annet

- FRIHUM gir mulighet for støtte for frittstående prosjekter innenfor humaniora. "Frittstående" må imidlertid ikke forveksles med "individuelle", også her er etablering av forskergrupper og et mer omfattende nettverk viktige forutsetninger.
- PUBL gir publiseringsstøtte i form av midler til språkvask, utgivelser etc. Frikjøp fra ordinære arbeidsplikter for å ferdigstille manuser støttes imidlertid ikke.
- I varierende grad tilbyr NFR støtte til institusjonsforankrede prosjekter – dvs. for oss prosjekter med hovedbase ved UiS. Disse må være integrerte/tverrdisiplinære.

II.5 Internasjonalt

Her nøyer jeg meg med å nevne programmet BILAT, som skal fremme internasjonalt bilateralt forskningssamarbeid. Se for øvrig nedenfor. Svært mange av de instansene som støtter nordisk – og til dels også europeisk – forskningssamarbeid har for øvrig tilknytning til NFR. Mye nyttig informasjon finnes på forskningsrådets hjemmesider.

III. Nordiske midler/instanser

III.1 Nordforsk (www.nordforsk.org)

Nordforsk er knyttet til Nordisk Ministerråd/Nordisk Råd. Her kan en gi støtte til forprosjektering, nettverksbygging, forskerskoler (også for doktorander), forskermobilitet/utveksling etc. – alt med en nordisk (og baltisk) forankring.

III.2 NOS-HS (www.nos-nop.org)

Nordiska samarbetsnämnden för humanistisk och samhällsvetenskaplig forskning har p.t. sin hovedbase i Helsinki, men er også knyttet til de nordiske lands forskningsråd – inkludert NFR. Nemnden har bla. ansvar for de nordiske Centres of Excellency, men kan også gi prosjektstøtte og andre typer bidrag til nordiske (og baltiske) initiativ.

III.3 Nordplus (www.siu.no/nordplus/)

I Norge er Nordplus knyttet til Senter for internasjonalisering av høgare utdanning. Nordplus har midler til nordisk nettverksbygging mv., men satser også på det nordiske språkfellesskapet. Organet ivaretar sentrale samarbeids- og koordineringsoppgaver.

III.4 Riksbankens Jubileumsfond, Sverige (www.rj.se)

Fondet bidrar jevnlig med betydelige summer til forskningsprosjekter etc. RJ fokuserer selvsagt primært på svensk forskning, men det kan også være mulig å få støtte til norskinitierte opplegg – under forutsetning av et svensk/nordisk nettverk. Nylig ble midler til følgende program lyst ut: Nordiska rum: Formering (dvs. formasjon) av stater, samhällen och regioner, kulturmöten samt idé- och identitets-skapande i det nordliga Europa efter 1800 (se nærmere informasjon på hjemmesiden).

III.5 Annet

Det vises ellers til diverse, ofte tidsbegrensede initiativer i tilknytning til Nordisk Råd/ Nordisk Ministerråd, det s.k. Vestnorden-samarbeidet, Nordisk Kulturfond etc. – samt aktuelle nasjonale instanser i de enkelte nordiske land. (Et eks: Helsinki Collegium for Advanced Studies med tilknytning til Universitetet i Helsinki lyser med jevne mellomrom ut sjenerøse forskerstipender som også er aktuelle for utenlandske søkere.) La meg få legge til at selv om midler som fokuserer på Baltikum nå er knyttet mer opp til EU, vil nettverk som inkluderer de baltiske landene ofte være en fordel. Som allerede nevnt, tror jeg satsing på nordiske midler vil innebære en god mulighet for UiS.

IV. Europeiske midler/instanser

IV.1 EUs 7 rammeprogram for forskning

Her dreier det seg i utgangspunktet om European Research Area, hvor EU- og EEA-statene (inkludert Norge) deltar. Informasjon om denne satsingen finnes på EU så vel som NFRs hjemmesider, det siste er nok det enkleste alternativet. Ellers arrangeres det for tiden en rekke konsultasjoner i inn- og utland om programmets innhold. Her dreier det seg som nevnt om store summer. I forhold til det forrige rammeprogrammet synes dessuten satsingen på humaniora denne gang å være noe sterkere – selv om kommersielt orienterte prosjekter fortsatt spiller hovedrollen. Selve søknadsprosessen er enormt tid- og ressurskrevende, her har det absolutt ikke noe for seg å komme med halvferdige innspill. Men hjelp finnes – jfr. NFRs EU-kontor (leder: Simen Ensby), samt Tore Grønningsæter som er forskningskontakt ved EU-delegasjonen i Brussel.

IV.2 European Science Foundation (www.esf.org)

Stiftelsen er basert i Strasbourg og hadde tidligere sterk knytning til Europarådet. Nå går stadig større deler av medlemslandenes forskningsmidler direkte til EU. EST bidrar imidlertid fortsatt til finansiering av enkelte forskningsprogrammer (se konkret informasjon på hjemmesiden). Fondet ivaretar dessuten viktige nettverksbyggende funksjoner gjennom arrangering av årlige forskerkonferanser, workshops etc.

IV.3 HERA (www.heranet.info)

Humanities in the European Research Area har sterk EU/EØS-tilknytning. HERAs primære ansvarsfelt er knyttet til kontakt-, koordinerings- og nettverksfunksjoner.

IV.4 NORFACE (www.norface.org)

New Opportunities for Research Funding and Co-operation in Europe (NORFACE) ivaretar mange av de samme oppgavene som HERA, men med et generelt faglig sikte. I praksis fungerer NORFACE som et samarbeidsorgan mellom europeiske forskningsråd.

IV.5 EEA Grants (www.eeagrants.com)

Dette organet kanalisere stønad fra EØS-landene Norge, Island og Liechtenstein inn i EU, med særlig vekt på Øst- og Sørøst-Europa (dvs. de nye EU-medlemsstatene). Visse midler for universitets- og forskningssamarbeid finnes imidlertid også her.

V. Annet

V.1 Senter for internasjonalisering i høgare utdanning (www.siu.no)

SiU steller primært med student- og forskerutveksling, Bologna-prosessen osv. Men senteret vil også kunne bidra og bistå i tilknytning til nettverksbyggende tiltak mv.

V.2 Diverse bilaterale satsinger

For tiden finnes det egne programmer for samarbeid med bla. USA, Canada, Japan, Frankrike og Sør-Afrika. Informasjon om dette fås via NFR – og til dels fra UD.

V.3 EUs Erasmus-program

EUs program for samarbeid innenfor høyere utdanning fokuserer primært på studentutveksling og stipendformidling. For tilknyttede institusjoner finnes det imidlertid også midler til forsker- og lærerutveksling, samt nettverksbygging.

V.4 Nasjonale utvekslingsprogrammer

Jfr. for eksempel Deutscher Akademischer Austausch Dienst, DAAD (www.daad.de). Her finnes det bla. muligheter for å få finansiert forskningsopphold i Tyskland. (Av språklige grunner har samarbeidet med tyske universitet og høyskoler blitt redusert i det siste. Etter min oppfatning er dette svært beklagelig, tysk forskning holder fortsatt høy standard – ikke minst innenfor humaniora.) Når det gjelder Storbritannia, blir forskningsstipender mv. ved universitetene ofte kunngjort på www.jobs.ac.uk.

V.5 Annet

Flere instanser lyser ut forskningsmidler som er aktuelle innenfor humaniora, jfr. bla. midler til musikkforskning fra Edvard Grieg Museum – Troidhaugen. Videre finnes det i hærskaren av legater noen som vil kunne støtte forskning, særlig i en innledende fase (se bla. den såkalte legathåndboken og relevante utlysninger). For øvrig kan det være nyttig å følge med på Undervisnings- og forskningsdepartementets hjemmeside.

La meg til slutt nok en gang få minne om at vi ber dere alle bidra med suppleringer til og eventuelle korrigeringer av denne listen. Det handler om kollega- og forskersolidaritet. Beste hilsener; Ola Tjørhom (olatjoe@online.no).

Ola Tjørhom/ultimo oktober 2006.